

דמי מזונות

חוק המזונות

חוק המזונות מבטיח תשלום לנשים שבית הדין פסק להן מזונות – גרושות, פרודות, ידועות בציבור או מי שנישאו בשנית – אך בן זוגן החייב אינו ממלא את חובתו כלפיהן. סכום התשלום הוא הסכום שנקבע בפסק הדין או הסכום שנקבע בתקנות חוק המזונות – הנמוך בהם. הסכום בתקנות שווה לסכום הגמלה להבטחת הכנסה להורים עצמאים (משפחות חד-הוריות). גביית התשלום מהחייבים נעשית בידי רשות האכיפה וההוצאה לפועל (עד אוקטובר 2014 נעשתה בידי הביטוח הלאומי).

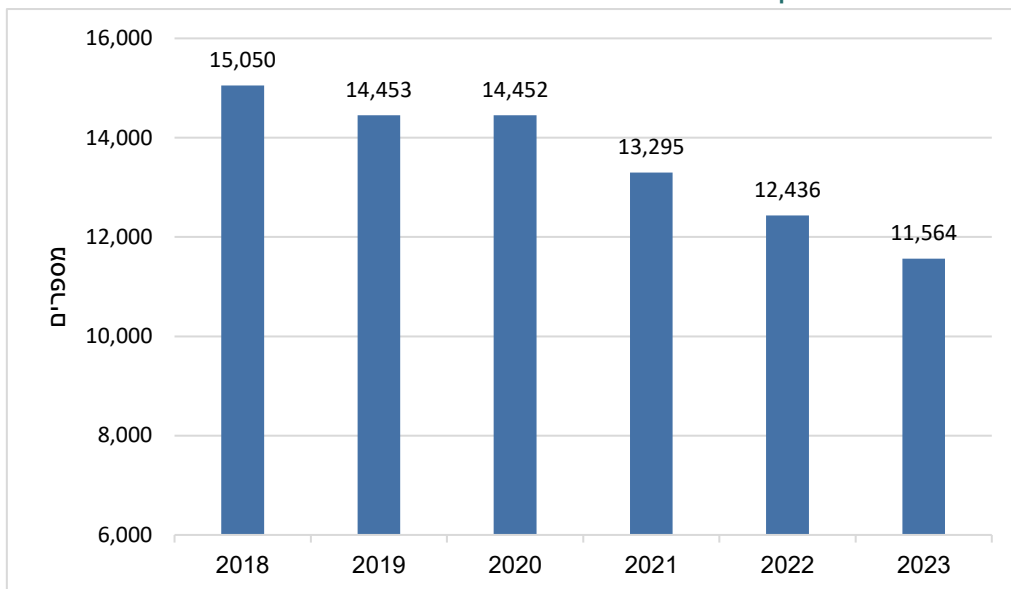
אישה זכאית לתשלום דמי מזונות מהמוסד לביטוח לאומי רק אם היא עצמה נוקטת הליכים לביצוע פסק הדין או לחלופין הפסיקה הליכים כאלה בטרם הגישה בקשה למוסד. כאשר נגבה מהחייב סכום הגבוה מהסכום ששולם לאישה, היא זכאית לקבל מהביטוח הלאומי את ההפרש.

מספר הנשים המקבלות דמי מזונות

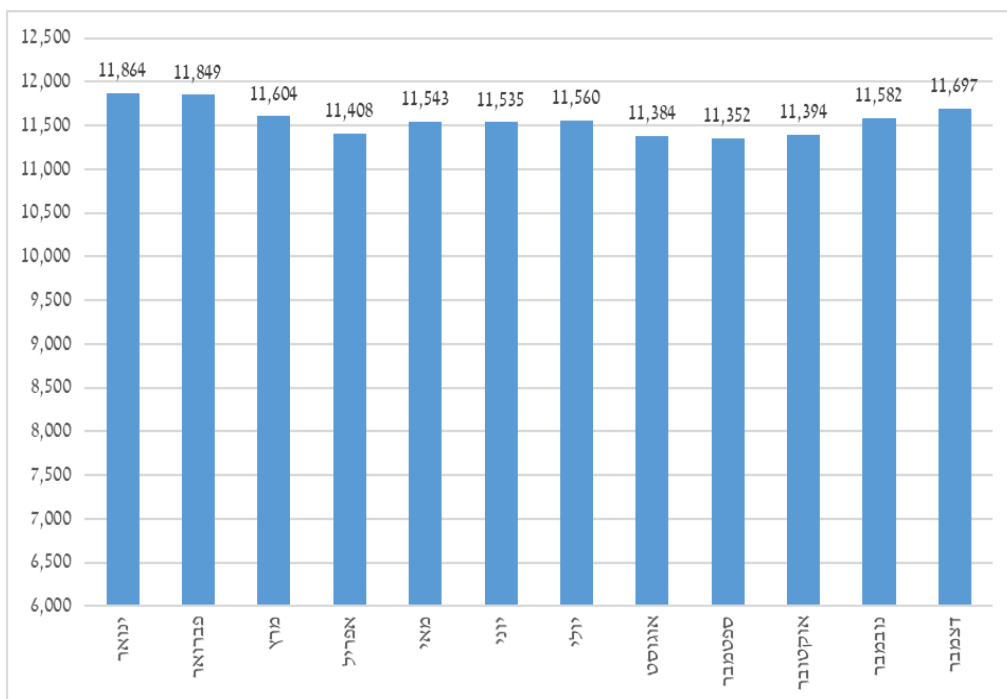
ב-2023 שולמו דמי מזונות ל-11,564 נשים¹ במוצע לחודש – ב-7.0% פחות מב-2022 והנמוך ביותר ב-30 השנים האחרונות. הירידה החלה עם חוק ההסדרים לשנים 2002-2003 – הקיצוץ בגמלה להבטחת הכנסה וההחמרות במבחן ההכנסות בחוק הבטחת הכנסה, שהשפיעו גם על הנשים המקבלות דמי מזונות מביטוח לאומי. בעקבות התפרצות מגפת הקורונה בשנת 2020 נעצרה הירידה במספרן של המקבלות ובשנים 2021 ו-2022 התחדשה (תרשים 1).

1 בכלל המקבלות גם כ-31 גברים במוצע לחודש.

תרשים 1: מספר מקבלות דמי המזונות (ממוצע שנתי), 2018 – 2023

תרשים 2: נשים המקבלות דמי מזונות, 2023

דמי מזונות

בחודשים ינואר-ספטמבר 2023 ירד ועלה בהדרגה מספר המקבלות דמי מזונות מכ-11.9 אלף בינואר והגיע בספטמבר לכ-11.3 אלף אך מאוקטובר עלה במעט מספרן והגיע בדצמבר לכ-11.7 אלף - ב-167 פחות לעומת תחילת השנה (תרשים 2). עלייה זו היא ככל הנראה תוצאה של מלחמת חרבות ברזל שהחלה באוקטובר 2023 והשפעותיה על התעסוקה: ירידה במספר המועסקות, ירידה בהכנסות ועלייה במספר המקבלות דמי אבטלה בחודשי המלחמה.

מאפייני הנשים

● **מצב משפחתי:** בדצמבר 2023 כ-68% מן המקבלות דמי מזונות מהביטוח הלאומי היו גרושות, כ-13% פרודות (נשואות לחייב), כ-6% נשואות בשנית, והיתר, כ-13%, ידועות בציבור (לוח 1). שיעור הנשואות בשנית הולך ופוחת לאורך השנים, מ-8% ב-2018 לכ-6% בשנה הנסקרת. התפלגות הנשים לפי מספר הילדים נותרה יציבה: לרובן (72%) היו 1-2 ילדים, ולכ-11% ארבעה ילדים ויותר (לעומת כ-77% וכ-9% בהתאמה בקרב האימהות העצמאיות²).

● **לוח 1: נשים המקבלות דמי מזונות לפי מצב משפחתי (אחוזים). דצמבר 2018-דצמבר 2023**

שנה	סך הכל		נשואה לחייב	גרושה	נשואה בשנית	אחר
	מספרים מוחלטים	אחוזים				
2018	14,756	100.0	12.3	67.7	8.2	11.9
2019	14,234	100.0	12.1	68.0	7.5	12.4
2020	14,453	100.0	12.3	68.2	7.2	12.3
2021	12,487	100.0	12.8	67.6	6.5	13.2
2022	11,997	100.0	12.4	68.4	6.4	12.8
2023	11,697	100.0	12.5	68.1	6.3	13.1

● **סוג התשלום (פסק דין או תקנות):** כ-76% מהזכאיות לדמי מזונות מהביטוח הלאומי קיבלו בדצמבר 2023 את התשלום לפי פסק דין – עלייה של כ-3% לעומת 2022, בניגוד לירידה מתמשכת בשנים 2018-2019, 2021-2022. יתר הנשים קיבלו את התשלום לפי התקנות: כ-4% בשיעור המלא וכ-20% בשיעור המופחת בגין הכנסות, כגון הכנסות מעבודה או מדמי אבטלה (לוח 2). דמי המזונות הממוצעים לאישה היו 2,204 ש"ח לחודש (18.6% מהשכר הממוצע³), אך הממוצע לפי פסק דין היה נמוך בהרבה מהממוצע לפי התקנות (הסכום המלא): 2,127 ש"ח לעומת 3,638 ש"ח לחודש בהתאמה (כ-18% מהשכר הממוצע לעומת כ-

2

משפחות עם ילדים עד גיל 24 לפי סוג משפחה, מספר ילדים עד גיל 24 במשפחה וקבוצת אוכלוסייה: לוח 2.75, **שנתון סטטיסטי לשנת 2023**. אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

3

השכר הממוצע לפי חוק הביטוח הלאומי – 11,870 ש"ח ב-2023.

31% ממנו בהתאמה (לוח 3), וקרוב לסכום המופחת של התקנות – 2,232 ש"ח (19% מהשכר הממוצע).

**לוח 2: נשים המקבלות דמי מזונות לפי סוג התשלום (אחוזים).
דצמבר 2018–דצמבר 2023**

שנה	תשלום לפי תקנות		סך הכל	
	מופחת	מלא	אחוזים	מספרים מוחלטים
2018	18.5	4.9	100.0	14,756
2019	18.8	4.9	100.0	14,234
2020	16.4	4.6	100.0	14,453
2021	19.9	4.9	100.0	12,487
2022	21.5	4.4	100.0	11,997
2023	20.0	3.8	100.0	11,697

**לוח 3: תשלום ממוצע של דמי מזונות לפי סוג התשלום. דצמבר 2018–
דצמבר 2023**

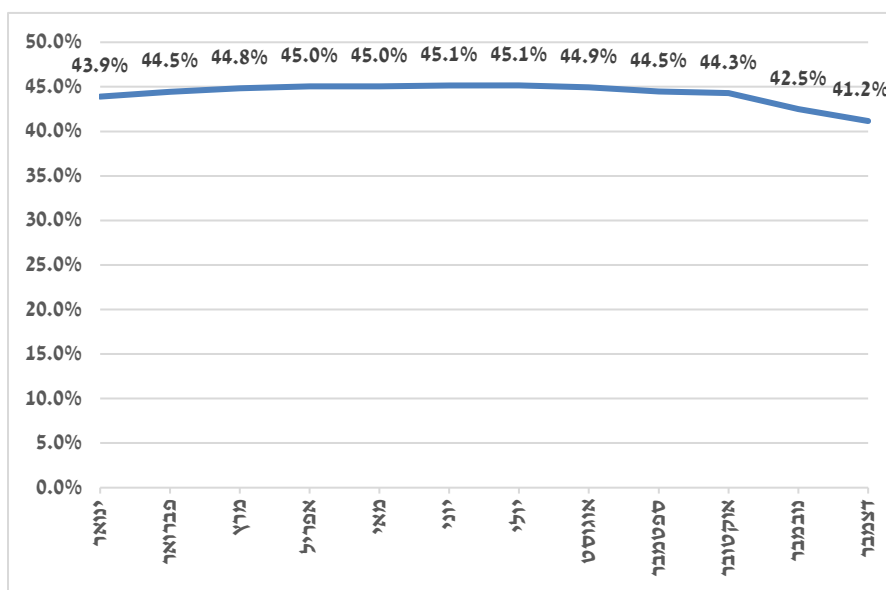
שנה	סך הכל		סוג התשלום	
	סך הכל	לפי התקנות		
		לפי פסק דין	מופחת	מלא
2018	20.5	19.8	20.5	33.1
2019	19.9	19.2	19.8	32.4
2020	19.9	19.0	21.1	31.8
2021	19.9	19.0	20.0	31.9
2022	20.0	19.3	20.0	32.7
2023	18.6	18.0	18.6	30.6

- **מצב התעסוקה**: מספר הנשים העובדות בקרב המקבלות קצבת מזונות ירד בין דצמבר 2022 לדצמבר 2023 בשיעור של 7.4%. מינואר 2023 עד יולי 2023 עלה שיעורן מכ-44% לכ-45% בהתאמה, ואולם מאוגוסט וביתר שאת מאוקטובר ירד שיעורן מכ-44% לכ-41% בדצמבר, בין היתר כנראה עקב השפעתה של מלחמת חרבות ברזל מאוקטובר 2023 (תרשים 3).
- **סכום הקצבה**: דמי המזונות הממוצעים לנשים עובדות בדצמבר 2023 היו 1,905 ש"ח – 16% מהשכר הממוצע (לוח 3). בתוספת הכנסותיהן מעבודה, שהגיעו ל-32% מהשכר הממוצע (3,815 ש"ח), הגיעה הכנסתן הכוללת הממוצעת ל-48% מהשכר הממוצע (5,720 ש"ח).

דמי מזונות

ש"ח) – יותר מפי שניים מהכנסתן של נשים שאינן עובדות – 2,420 ש"ח (כ-20% מהשכר הממוצע) (לוח 4).

תרשים 3: שיעור הנשים העובדות בקרב מקבלות דמי מזונות (אחוזים), 2023

הבטחת הכנסה: נשים שבית הדין פסק להן דמי מזונות נמוכים ושאינן להן כל הכנסה אחרת, או שהכנסתן ממקורות אחרים נמוכה, זכאיות להבטחת הכנסה מהביטוח הלאומי מכוח חוק הבטחת הכנסה, אם מתקיימים בהן כל תנאי הזכאות האחרים לגמלה. ב-2023 1,755 נשים בממוצע בחודש (כ-15% מכלל המקבלות דמי מזונות), קיבלו גם הבטחת הכנסה. ב-2022 קיבלו 1,941 נשים בממוצע בחודש הבטחת הכנסה (15.6% מכלל המקבלות דמי מזונות) לעומת 6,892 ב-2006 (כ-30% מכלל המקבלות).

לוח 4: תשלום ממוצע של דמי מזונות וכאחוז מהשכר הממוצע* לפי מצב התעסוקה. דצמבר 2018–דצמבר 2023

שנה	סך הכול		לא עובדת		עובדת	
	דמי מזונות ממוצעים (₪)	אחוז מהשכר הממוצע	דמי מזונות ממוצעים (₪)	אחוז מהשכר הממוצע	שכר ממוצע לעובדת	אחוז מהשכר הממוצע
2018	2,035	20.5	2,298	23.2	1,770	17.9
2019	2,048	19.9	2,305	22.4	1,801	17.5
2020	2,101	19.9	2,254	21.4	1,796	17.0
2021	2,095	19.9	2,307	21.4	1,759	16.7
2022	2,111	20.0	2,355	22.3	1,791	17.0
2023	2,208	18.6	2,420	20.4	1,905	16.0

* השכר הממוצע לפי סעיף 2 לחוק הביטוח הלאומי המשמש לתשלום קצבאות.

תשלומים ותקבולים

סך התשלומים לנשים הזכאיות לדמי מזונות ב-2023 היה כ-318 מיליון ש"ח – ירידה מצטברת של כ-32% במחירים ריאליים שנובעת בחלקה מהירידה במספר הזכאיות בשנים 2013-2023. בהשוואה לשנת 2022 ירדו התשלומים ב-6.7% בדומה לירידה במספר המקבלות (לוח 5).

לוח 5: מספר הנשים וסך התשלומים לדמי מזונות (אלפי ש"ח). 2013–2023

שנה	נשים (ממוצע חודשי)	תשלומים במחירים שוטפים	תשלומים במחירי 2023
2013	18,283	415,907	461,922
2014	17,820	417,841	461,871
2015	17,038	400,466	445,483
2016	16,254	385,025	430,653
2017	15,589	392,849	438,342
2018	15,050	376,653	416,907
2019	14,453	367,011	402,844
2020	14,452	371,449	410,122
2021	13,295	337,867	367,559
2022	12,436	327,153	340,921
2023	11,564	318,098	318,098

דמי מזונות

מספר החייבים בתשלום דמי מזונות ירד בין 2022 ל-2023 מ-48,787 ל-48,583 בהתאמה, ובסך הכל ירד מספרם בשנים 2013-2023 בשיעור מצטבר של 12.5% (לוח 5). סך התקבולים מהחייבים בגין חובות לנשים שאינן זכאיות עוד למזונות ובגין חובות לזכאיות כיום היה ב-2023 כ-309 מיליון ש"ח (לוח 6).

סך החוב שהצטבר מאז הופעל חוק המזונות ב-1972 ירד לעומת 2022 ב-0.4% והסתכם בסוף 2023 בכ-6.025 מיליארד ש"ח. שליש מהחוב המצטבר, כ-31%, הוא חוב שעלול להיות אבוד, שכן חלק מהחייבים נמנים עם מי שאינם יכולים לשלמו (שוהים בחו"ל, אסירים, פושטי רגל, מקבלי גמלה להבטחת הכנסה או מי שנפטרו).

לוח 6: מספר הגברים הייבים וסך התקבולים מהם (אלפי ש"ח). 2013-2023

שנה	גברים חייבים (ממוצע חודשי)	תקבולים במחירים שוטפים	תקבולים במחירי 2023
2013	54,925	203,641	226,171
2014	55,346	183,180	202,483
2015	50,879	168,845	187,825
2016	49,337	156,155	174,660
2017	50,001	187,608	209,334
2018	49,862	201,151	222,649
2019	49,268	227,674	249,903
2020	49,218	245,635	271,209
2021	48,995	281,501	306,239
2022	48,787	283,562	295,496
2023	48,583	309,100	309,100